

คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3
ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

Junior High-School Students' Morality : A Case Study of Extension
Education Schools under the Office of Chiangrai Education
Services Area 3, Maesai District, Chiangrai Province

พระเรืองฤทธิ์ คัดข้างบน

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลห์ล่า ตรีเอกานุกุล

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลกาญจน์ อ่ำบัว

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 9 โรงเรียน โดยจำแนกนักเรียนออกเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และปีที่ 3 เลือกสุ่มระดับชั้นละ 100 คนเท่าๆ กัน รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 คน โดยใช้ตัวแปรคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ และความซื่อสัตย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ Multiple Regression แบบ Enter

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลในระบบการศึกษาที่สนับสนุนกระบวนการขัดเกลาเชิงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ปัจจัยด้านเพศ โดยที่นักเรียนเพศหญิงจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้น ในขณะที่นักเรียนเพศชายยังคงแสดงพฤติกรรมในทิศทางลบตรงข้ามกับนักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลในระบบครัวเรือน ไม่มีอิทธิพลต่อกระบวนการขัดเกลาเชิงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สถานศึกษา โรงเรียน สถาบันครอบครัว และสถาบันทางสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาความร่วมมือเพื่อส่งเสริมและสร้างพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในสังคมเชิงจริยธรรม ระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีระบบแบบแผนร่วมกัน หลักการทางศาสนา และการสร้างแบบอย่างปฏิบัติเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่ดีแก่เด็กและนักเรียนในชุมชนและสถานศึกษา

คำสำคัญ: คุณธรรมจริยธรรม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this study aimed to investigate the levels and factors affecting the junior high-school students' morality found in extension education schools of the Office of Chiangrai Education Services Area 3, Maesai District, Chiangrai Province in terms of their diligence, economy, honesty, self-discipline, politeness, hygiene, harmony, and kindness. For data collection, 300 respondents out of the nine extension education schools studying in the 1st, 2nd, and 3rd junior high-school grade were randomly sampled. The data were statistically analyzed through using mean (), standard deviation (S.D.), and the Enter technique-based multiple regression method.

The findings of the study revealed that all the aspects of the junior high-school students' morality found in extension education schools of the Office of Chiangrai Education Services Area 3, Maesai District, Chiangrai Province were rated at a higher level.

In terms of their gender, it was stated that educational factors affecting the female junior high-school students' socialization on their morality were rated at a higher level; otherwise, the male junior high-school students' socialization on their morality, with its significant difference, remained indifferent. Besides, those junior high-school students holding with their educational backgrounds influenced on their moral ignorance. Also, their management system of living expenses was not resulted from the junior high-school students' socialization on their morality.

Also, the on-going strategies for the development of the junior high-school students' morality found in extension education schools of the Office of Chiangrai Education Services Area 3, Maesai District, Chiangrai Province were suggested that the provisions for the enhancement of their academic collaborations with other involved educational, family, and social institutions to strengthening the junior high-school students' socialization on their morality together with their life-long learning management, their corporative planning management, their religion-oriented practices, as well as their practical models adopted for learners' moral awareness be all needed.

บทนำ

ปัจจุบันระบบการศึกษาเป็นเครื่องมือหลักสำคัญในการพัฒนาคนในสังคมไทยให้มีความรู้ มีคุณธรรมที่พึงประสงค์ อันเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ สถาบันการศึกษาได้สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิตในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมโครงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่แต่ละโรงเรียนดำเนินการ โดยมีกรอบแนวความคิดตามกรอบของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นแนวทางปฏิบัติ

ปัญหาความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทยเริ่มเข้าสู่ภาวะวิกฤติ โดยเฉพาะในปัจจุบัน พบว่าระบบการศึกษาไทยได้ลงทุนงบประมาณประเทศในการพัฒนาการศึกษาเด็กสูงในช่วงระยะ 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555-

2556) ซึ่งผลการเรียนดีขึ้น แต่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development (OECD)) และเด็กไทยยังขาดทุนและติดหนี้ พบภาวะการถดถอยกลางคันของนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี ติดหนี้การนอนเฉลี่ย 2 ชั่วโมงต่อคืน และสะสม (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล . 2557) กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในในสังคมไทยที่มีบทบาทและภารกิจโดยตรงด้านการศึกษา ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้รับมอบภารกิจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพเด็กนักเรียนในสังกัดให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์พื้นฐาน 8 ประการ ประกอบด้วย ความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมีน้ำใจ (กระทรวง

ศึกษาธิการ, 2551 : 28) โดยมีหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เป็นแนวทางและเครื่องมือพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ที่ต้องการให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อันเป็นหลักสากลในการแสดงศักยภาพของการมีทักษะชีวิตที่ทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิตบนพื้นฐานจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลกมีจิตสาธารณะ และการอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

ทั้งนี้กระบวนการทางปัญญาที่เน้นผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระวิชา ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์ 4) สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8) ภาษาต่างประเทศ และกระบวนการทางคุณธรรมจริยธรรมที่ได้สอดแทรกในการศึกษา ได้แก่ การเสริมสร้างทักษะชีวิตในแต่ละกลุ่มสาระวิชา และกิจกรรมโครงการที่แต่ละโรงเรียนได้ดำเนินการเพื่อมุ่งเป้าส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบต่างๆ การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมการออมทรัพย์ การให้รางวัลและการลงโทษ เป็นต้น ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบตามมาตรฐานการศึกษาบนพื้นฐานการเรียนรู้ และปฏิบัติได้อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และการบรรลุถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. 2545 : 7 - 10)

กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติดังกล่าว สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ที่สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างมั่นคง โรงเรียน และสถาบันการศึกษา จึงเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญในสังคมที่เป็นแกนกลางของสังคม ที่มีการจัดกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบแบบแผน ตามแนวทางและนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นแหล่งสนับสนุนทางสติปัญญา ความคิด และการพัฒนาพื้นฐานแห่งพฤติกรรมของสังคมที่สังคมคาดหวังและพึงปฏิบัติ

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัยผลของการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นใน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้ดำเนินการตามแผนงานอย่างต่อเนื่องในกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ และคุณธรรมบรรลุผลในทางปฏิบัติอย่างไร มีเหตุปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนหรือลดทอนกระบวนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในสถานศึกษาและชุมชน เพื่อการอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นและกำหนดแนวทางการพัฒนาให้บรรลุผลการมีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ของสังคมไทยในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล
3. ได้แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. สถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรด้านกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นให้บรรลุเป้าประสงค์ของการพัฒนาคน

อย่างมีคุณภาพต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลในระบบการศึกษา คือ เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ปัจจัยส่วนบุคคลในระบบครัวเรือน คือ อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา สถานภาพของครัวเรือน และผู้ให้การอบรมสั่งสอนในครอบครัว มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยจำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล และแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 9 โรงเรียน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด จำนวน 1,186 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3, 2555 : 10)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 9 โรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอแม่สาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 9 โรงเรียน รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทั้งหมด จำนวน 1,186 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3, 2555 : 10)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนประชากร ได้มาจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 300 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) โดยจำแนกนักเรียนออกเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และปีที่ 3 เลือกสุ่มระดับชั้นละ 100 คนเท่าๆ กัน เนื่องมาจากประชากรในแต่ละระดับชั้นมีจำนวนใกล้เคียงกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวัดระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นการศึกษา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา สถานภาพของครัวเรือน และผู้ให้การอบรมสั่งสอน

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 8 ด้าน ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยแจ้งขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนที่เป็นพื้นที่การวิจัย

2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละโรงเรียนด้วยตนเองโดยความร่วมมือจากครูอาจารย์ในแต่ละโรงเรียน ทำการชี้แจงและขอความร่วมมือนักเรียนในการตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้อง ความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2. การจัดเตรียมข้อมูล คัดแยก จัดเรียงข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ทราบลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ แจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

3.2 วิเคราะห์ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ทั้ง 8 ด้าน ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยสถิติ Multiple Regression แบบ Enter

3.4 วิเคราะห์การแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะแนวทางส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการนำมารวบรวมเป็นหมวดหมู่แล้วจัดกลุ่มแยกออกเป็นประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาเสนอในรูปแบบบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.26$, S.D.=0.54) รองลงมาคือ ด้านความสะอาด และด้านความสามัคคี ด้านความสุภาพ มีค่าใกล้เคียงกัน ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.52, $\bar{X}=4.16$, S.D.=0.559, $\bar{X}=4.15$, S.D.=0.54) ส่วนพฤติกรรมด้านความขยัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.64)

2. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยสถิติ Multiple Regression แบบ Enter พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในระบบการศึกษาที่สนับสนุนกระบวนการขัดเกลาเชิงพฤติกรรมคุณธรรม

จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คือ ปัจจัยด้านเพศ โดยที่นักเรียนเพศหญิงจะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมที่สูงขึ้น ในขณะที่นักเรียนเพศชายยังคงแสดงพฤติกรรมในทิศทางลบตรงข้ามกับนักเรียนหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่านักเรียนที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีระดับคุณธรรมจริยธรรมลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลในระบบครัวเรือน ได้แก่ อาชีพของบิดาและมารดา สถานภาพของครัวเรือน และผู้ให้การอบรมสั่งสอน พบว่า ไม่มีอิทธิพลต่อกระบวนการขัดเกลาเชิงพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3. แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นประเด็นสำคัญต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สถานศึกษา โรงเรียนสถาบันครอบครัว และสถาบันทางสังคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาความร่วมมือเพื่อส่งเสริมและสร้างพฤติกรรมเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ในสังคมไทย ในประเด็นสำคัญดังนี้

3.1 การสร้างกระบวนการเรียนรู้ในสังคมเชิงจริยธรรมโดยการถ่ายทอดทางสังคมกับการพัฒนามนุษย์ (Socialization and Human Development) ผ่านมิติของปัจจัยสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการขัดเกลาทางสังคมที่เป็นกระบวนการในการพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ความรู้ ค่านิยม และทัศนคติที่ดี ที่สำคัญ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา ชุมชน กลุ่มศาสนา กลุ่มอาชีพ และสื่อมวลชน ซึ่งเป็นทฤษฎีการกล่อมเกลาทางการเมือง หรือการเรียนรู้ทางการเมือง ของรัชและอัลธอฟ (Rush and Althoff, 1971 : 16) ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

3.2 การคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมระหว่างเพศของนักเรียนชาย และหญิงซึ่งมีความแตกต่างกัน ในกระบวนการขัดเกลาเชิงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการดำเนินการของสถานศึกษา

3.3 เนื่องจากแนวโน้มทางลบเชิงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามระดับชั้นการศึกษาที่สูงขึ้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ จึงควรมีกระบวนการ วิธีการส่งเสริมความรู้ และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และมีระดับแห่งพัฒนาการเชิงพฤติกรรม

3.4 สถานศึกษาควรมีความร่วมมือกับสถาบัน

ครอบครัวต่อการกำหนดแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางลบที่มีผลเสียต่อพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมอย่างมีระบบแบบแผนร่วมกัน

3.5 ครู คนในชุมชน และสมาชิกในครัวเรือนควรมีส่วนร่วมในการสร้างแบบอย่างปฏิบัติเชิงคุณธรรมจริยธรรมที่ดีแก่เด็กและนักเรียนในชุมชนและสถานศึกษา

3.6 ความสม่ำเสมอในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เช่น การเข้าวัดทำบุญ การอบรมคุณธรรมจากพระสงฆ์ การคำนึงถึงผลของการทำดี ทำชั่ว เป็นเครื่องมือหล่อหลอม และกล่อมเกล่าได้เป็นอย่างดีในสังคมไทย

3.7 การสร้างและควบคุมระบบการสื่อสารในสังคมโลกออนไลน์ ให้เป็นช่องทางหนึ่งที่สำคัญในการแสดงความคิดเห็น การค้นหาตัวเอง การถกเถียงปัญหาสังคม และความคิดเห็นอิสระที่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมที่ดี

3.8 การจัดให้สถานศึกษาควรมีสสิ่งแวดล้อมที่สะอาดร่มรื่น ใกล้เคียงธรรมชาติ มีบรรยากาศของคุณธรรมจริยธรรมที่เด็กนักเรียนสามารถรับรู้ และเรียนรู้ถือเอาเป็นแบบอย่างได้ด้วยตนเอง

3.9 การสร้างโอกาสที่จะได้รับประสบการณ์ทางคุณธรรมจริยธรรมด้วยวิธีการและแหล่งที่มาหลากหลายจากครู ครอบครัว ชุมชน และสังคมเป็นเครื่องมือพัฒนาที่ดี

3.10 การใช้วิธีการที่สอดคล้องกับวัยและธรรมชาติของเด็กนักเรียน การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สนับสนุนการให้กำลังใจ การใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และการให้รางวัลด้วยวิธีการที่เหมาะสม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3 ในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษา พบว่า ระดับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอยู่ในระดับสูง ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ซึ่งให้เห็นถึงการตอบโต้ของกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กนักเรียน ซึ่งเป็นการปลูกฝัง และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

เป็นแนวทางและเครื่องมือพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ที่ต้องการให้เป็นคนดี มีปัญญามีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อันเป็นหลักสากลในการแสดงศักยภาพของการมีทักษะชีวิตที่ดีทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิตบนพื้นฐานจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก มีจิตสาธารณะ และการอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

2. ทั้งนี้กระบวนการทางปัญญาที่เน้นผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระวิชา ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2545 : 10)

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

และกระบวนการทางคุณธรรมจริยธรรมที่ได้สอดแทรกในการศึกษา ได้แก่ การเสริมสร้างทักษะชีวิตในแต่ละกลุ่มสาระวิชา และกิจกรรมโครงการที่แต่ละโรงเรียนได้ดำเนินการเพื่อมุ่งเป้าส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมวันสำคัญต่างๆ การอบรมคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบต่างๆ การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนวิถีพุทธ กิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมการออมทรัพย์ การให้รางวัลและการลงโทษ เป็นต้น

ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนพัฒนาการศึกษาทั้งระบบตามมาตรฐานการศึกษาบนพื้นฐานการเรียนรู้ และปฏิบัติได้อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และการบรรลุถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2545 : 7)

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

กระบวนการนำไปสู่การปฏิบัติดังกล่าว สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์ ที่สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองได้อย่างมั่นคง

โรงเรียน และสถาบันการศึกษา จึงเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญในสังคมที่เป็นแกนกลางของสังคม ที่มีการจัดกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างเป็นระบบแบบแผน ตามแนวทางและนโยบายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นแหล่งสนับสนุนทางสติปัญญา ความคิด และการพัฒนาพื้นฐานแห่งพฤติกรรมของสังคมที่สังคมคาดหวังและพึงปฏิบัติ

2. การแสดงพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่ตรงกันข้ามของนักเรียนชายและหญิง ผลการศึกษาได้สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการ โดยมีข้อสนับสนุนที่สำคัญจากผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในวัยหนุ่มสาว ซึ่งเป็นวัยที่มีช่วงอายุคาบเกี่ยวกันระหว่างวัยเด็กและวัยรุ่น โดยผู้หญิงจะมีอายุระหว่าง 11-15 ปี ส่วนผู้ชายมีอายุระหว่าง 12-16 ปี และอาจเป็นผลกระทบที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งกับเพื่อ ครู และพ่อแม่ทำให้มีการแยกกลุ่ม ชี้แจงทำงาน เปื้อน่าย กระสับกระส่าย อารมณ์ไม่คงที่ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ต้องการอิสระ และผีนกลางวัน (อุบลรัตน์ เฟิงสิดิต, 2539 : 205-207) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างเพศ อันธรรมาชาติและสังคมกำหนดให้เพศหญิง และชายมีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งเพศหญิงไม่ว่าจะอยู่ในช่วงอายุใดก็ตาม จะมีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ของบุคคลได้ดีกว่าเพศชาย และเพศชายมีความก้าวร้าวมากกว่าเพศหญิงในทุกกรณี (คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2557 : 52)

3. ผลการศึกษาค้นพบถึงการมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีแนวโน้มพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมที่ลดลง แสดงให้เห็นว่าการมีคุณธรรมจริยธรรมระดับหนึ่งเป็นสิ่งที่กระทำได้ด้วยกระบวนการ/วิธีการส่งเสริมความรู้และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระบบ นั้นหมายความว่า คนเราเมื่อมีการศึกษาระดับหนึ่งก็ต้องมีจิตสำนึกและความรู้สึกเกี่ยวกับคุณธรรมในระดับหนึ่ง แต่การใช้ “คุณธรรม” อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เป็นเรื่องยาก (อรัญ ธรรมโน, 2557 : 12) และสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล (2557) ศึกษาถึงระบบการศึกษาไทยได้ลงทุนงบประมาณประเทศในการพัฒนาการศึกษาเด็กสูงในช่วงระยะ 2 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555-2556) พบว่า ผลการเรียนรู้ดีขึ้น แต่ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ

(Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) และเด็กไทยยังขาดทุนและติดหนี้ พบว่าการออกกลางคันของนักเรียนเพิ่มขึ้นทุกปี ติดหนี้การนอนเฉลี่ย 2 ชั่วโมงต่อคืนและสะสม โดยนอนน้อยกว่าเวลาที่ควรจะนอน ส่งผลกระทบต่อสมรรถภาพการเรียนรู้ การเรียนรู้ และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมลดลง ขณะที่ศูนย์วิจัยความสุขชุมชนมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2555) ได้วิเคราะห์ทางสถิติ พบว่าประชาชนเกินครึ่งหรือร้อยละ 53.8 มีคุณธรรม ขณะที่ร้อยละ 46.2 มีน้อยถึงไม่มีคุณธรรม โดยพบว่า ผู้หญิงมีสัดส่วนของคนที่มีคุณธรรมสูงกว่ากลุ่มผู้ชาย คือ ร้อยละ 55.9 และพบว่าคนที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปกลับมีสัดส่วนของคนที่มีคุณธรรมน้อยกว่าคนที่มีการศึกษาปริญญาตรีหรือต่ำกว่าและที่น่าเป็นห่วงคือ กลุ่มเด็ก และคนรุ่นใหม่กลับมีสัดส่วนของคนที่มีคุณธรรมน้อยกว่ากลุ่มอื่น คือ ร้อยละ 47.6

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษานำไปสู่แนวทางการพัฒนาคุณ
จริยธรรมซึ่งผู้วิจัยได้เสนอไว้เป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้ที่
เกี่ยวข้องควรพิจารณาและนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม
ดังนี้

1. หน่วยงานทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนภายใต้สังกัดระดับ
มัธยมศึกษา ควรมีการปฏิรูปกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม
จริยธรรมในสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่าง
เป็นระบบโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ในสังคมทุกภาคส่วนของ
สถาบันทางสังคม สร้างกลไกหลักของการกล่อมเกลათ่าง
สังคมเพื่อให้เกิดการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมในสังคม การปฏิรูป
วัฒนธรรมในสังคม และการสร้างวัฒนธรรมในสังคมที่ยอมรับ
ในสังคม

2. โรงเรียน สถานศึกษาควรสร้างแบบแผนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน กลวิธีการสร้างและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ชุมชน ครอบครัว และสถาบันทางสังคม ควรสร้างแบบแผนแห่งพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม เป็นต้นแบบที่ดีของการเรียนรู้ของเด็กและนักเรียน สร้างชุมชนให้เป็นระบบสังคมและวัฒนธรรมที่ทำหน้าที่ให้ถูกต้องทั้งทางโลกและทางธรรม แบบการศึกษาตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบประเด็นสำคัญที่ควรมีการศึกษาต่อไปเพื่อพัฒนาความรู้และองค์ประกอบของกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมเพื่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมในสังคมไทย

2. รูปแบบและวิธีการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ต่อระดับแห่งพัฒนาการเชิงพฤติกรรม

3. กลไกหลักของการกล่อมเกลาทางสังคมเพื่อให้เกิดการรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมในสังคม การปฏิรูปวัฒนธรรมในสังคม และการสร้างวัฒนธรรมในสังคมที่ยอมรับในสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551**. กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. **กรมวิชาการ**. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2547). **เส้นทางปฏิรูปการศึกษา : ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. ความหมายและความสำคัญของบุคลิกภาพ. ออนไลน์. http://management.aru.ac.th/mnge/images/pdf/e-book/wanthanee/eb_chapter1.pdf. 2557.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก (19 ธันวาคม 2545) ฉบับพิเศษ.
- ศูนย์วิจัยความสุขชุมชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. **เอแบคโพลล์ : การประเมินคุณธรรมเบื้องต้นในสังคมไทย**. ออนไลน์. <http://www.ryt9.com/s/abcp/1387970>. 2557.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว, มหาวิทยาลัยมหิดล. **อัตราการศึกษาไทยทุ่มทุนสูงแต่คุณภาพยังต่ำ**. เดลินิวส์. ออนไลน์. <http://www.dailynews.co.th>. 2557.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3. (2555). **ข้อมูลจำนวนนักเรียนของสถานศึกษา**. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เชียงราย เขต 3. เชียงราย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
- อรัญ ธรรมโน. **ธรรมมาภิบาล จริยธรรม คุณธรรม สิ่งที่เขาหายไปจากสังคมไทย**. จากบล็อก โอเคเนชั่น. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=369107>. 2557.
- อุบลรัตน์ เฟื่องสกลิต. (2539). **จิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology)**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Rush, Michael, and Althoff, Philip. (1971). **Introduction to Political Sociology**. Berkeley: Western Printing Press.